

українських зірок і телеведучих; серія анімаційних відеороликів про природу стресу, допомогу собі та близьким тощо [4, с. 14].

Висновки. Таким чином, соціально-психологічна робота з родинами військовослужбовців та ветеранів є дуже важливою. Робота ГО «Центр підтримки «Атлант» є гарним прикладом успішної діяльності в цьому напрямку, яка може служити моделлю для інших організацій. Ефективні методи соціально-психологічних комунікацій, розроблені та впроваджені центром, забезпечують успішну реінтеграцію військовослужбовців, покращують їх психічне здоров'я та сприяють створенню підтримуючого середовища у громадах. Подальший розвиток та впровадження таких програм є ключовим для забезпечення стабільності та добробуту родин військових у післявоєнний період.

Список використаних джерел:

1. Вплив війни на психічне здоров'я українців: статистика і хронологія. URL: <https://450recovery.com.ua/> (Дата звернення: 15.09.2024 р.).
2. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навч. посібник. Том 3. Київ, 2018. 236 с.
3. Пупишева В. Збереження ментального здоров'я в умовах війни. *Здоров'я та суспільство в умовах війни*. Збірник наукових статей. Випуск 1 (4)]. С. 12-20.
4. Шемчук О., Васюкова Н., Дзеружинська Н., Шемчук В. Актуальні питання ментального здоров'я військовослужбовців сектору безпеки і оборони України. *Психосоматична медицина та загальна практика*. Том 8. № 4 (2023). URL: <https://uk.e-medjournal.com/index.php/psp/article/view/469>
5. Костина І., Денисов А., Хорунжий А. та ін. Шлях ветеранів та ветеранок. Дослідження про досвід війни і повернення до цивільного життя. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/09/28/veteran-hub-presentuvav-doslidzhennya-shlyah-veteraniv-i-veteranok/>

Володимир Новіков,
здобувач вищої освіти,
спеціальність 231 «Соціальна робота»,
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)

Науковий керівник: **Наталія Краснова,**
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної роботи,
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)

**СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА СІМ'ЯМ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НА ПРИКЛАДІ РОБОТИ
ПІРЯТИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

Постановка проблеми. В умовах війни, розв'язаної російською федерацією проти України, від військових частин та підрозділів Збройних Сил України вимагається виконання завдань для забезпечення національної безпеки та оборони нашої держави. Захисники країни, виконуючи свій громадянський обов'язок у стримуванні жорстокої збройної агресії, захищають не тільки країну, а й своїх рідних, свою сім'ю.

Сім'я, для бійців, під час виконання бойових дій, стає стимулом для того, щоб знайти одне єдине вірне рішення виходу із складної ситуації що склалася [1]. У таких ситуаціях на психологічний стан захисника впливають сімейні взаємовідносини його з дружиною, дітьми, батьками бо від стану міжособистісних стосунків, від того, наскільки кожен із членів сім'ї здатен впоратися з новими умовами, стресовими станами, з якими вони зіштовхуються кожен день у своєму житті залежить виконання завдання військовослужбовця. Якщо у сім'ї існують гармонійні стосунки, то вона стає підтримкою для бійця, навіть, у найкритичніших ситуаціях [2].

Виклад основного матеріалу. Дослідження, що було проведене Науково-методичним центром кадрової роботи Міноборони та Науково-дослідним центром гуманітарних проблем ЗСУ визначило причини, які можуть стати на заваді підписання контракту на продовження служби, серед них: сімейні обставини (негативне ставлення до військової служби з боку членів сім'ї), моральне, фізичне, службове навантаження під час ведення бойових дій [2, с. 2]. Також визначено, що багато сімей перебувають на межі розлучення або розпадаються, тому що військовослужбовці, залучені до виконання бойових завдань дуже рідко зустрічаються із близькими людьми [3]. Вищесказане підтверджує актуальність проблеми соціально-психологічного супроводу членів сімей військовослужбовців.

Закордонні науковці вивчали наступні напрями визначеної проблеми. А. Chandra et al., К. Angeli s розглядали вплив досвіду військової служби військовослужбовців на психологічне благополуччя та життя членів їх сімей, зокрема, дружин (S. Sheppard, M. Storms, E. Allen et al., G. Steel Fisher et al.); застосування різних копінг-стратегій дружин на їхній психічний, фізичний стан, соціальні стосунки вивчали L. Andrea et al., O. Braun-Lewensohn & R. Bar; R. Robert et al., F. Walsh, R. Everson et al., L. Rosen & L. Moghadam досліджували вплив соціальної підтримки емоційної стійкості дружин, упродовж участі їхніх чоловіків під час переміщення військ.

У вітчизняній науковій літературі проблеми вторинної психотравматизації дітей, дружин військовослужбовців присвячено дослідження О. Кляпець, В. Кузьменко, Г. Росінський І. Луценко, Л. Найдьонова, Л. Рибик та ін.; адаптацію різних спільнот, груп до наслідків та умов воєнного конфлікту розглядали Л. Коробка, В. Васютинський, та ін.; напрями психологічної допомоги дружинам ветеранів війни в своїх роботах розглядали Н. Журавльова, Н. Денисевич та ін. Роль сім'ї в реабілітації та адаптації після повернення додому учасників бойових дій присвячено наукові доробки Л. Гридковець, Ю. Акименко, Т. Титаренко та ін.; значимість підтримки воїна

з боку сім'ї (матері, дружини) доведено у роботах О. Корольчук, О. Буряк та ін.; В. Стасюк, О. Тополь, Н. Агаєв, В. Мозговий та ін. доводять, що одним з важливіших чинників покращення психологічного стану військових при виконанні службово-бойових завдань є гармонійні стосунки з членами сім'ї.

Соціальна актуальність, недостатність її наукової розробленості визначеної проблеми, а також необхідність теоретичного та практичного її вирішення, допомоги у забезпеченні психологічних, соціальних, духовних, інформаційних та інших потреб членів сімей військовослужбовців, обумовили вибір теми нашого дослідження, мета якого – охарактеризувати заходи з надання соціально-психологічної підтримки сім'ям військовослужбовців на прикладі роботи Пирятинської міської територіальної громади.

До змістовних характеристик соціально-психологічної допомоги відносяться: адресність, швидкість, невідкладність; орієнтація на суб'єктивні і об'єктивні чинники; довгостроковість; допомога гуманітарного характеру; директивність; пошук ресурсів у наданні підтримки; відновлення адекватної Я-концепції та розвиток психічних функцій, що були знижені внаслідок негативного впливу; підвищення опору і стійкості у житті для побудови перспектив на майбутнє; заспокоєння; стабілізація психоемоційного стану військовослужбовця наданням поради; робота з виправлення стратегії взаємовідносин з оточуючим середовищем; корекція поведінки; психологічна допомога для розуміння військовослужбовцем, ветерана самого себе; допомога у прийнятті рішень; профілактика та реабілітація негативних психічних станів, що є негативними; покращення та підвищення адаптивних здібностей; зміцнення психологічного та психічного здоров'я; створення оптимальної картини майбутнього; виявлення причин та напрямів вирішення внутрішніх несвідомих конфліктів; зміна ставлення до світу; формування особистісного почуття повноцінності; спрямованість на просоціальний розвиток; корекція мотивів в і цілей для зміни стилю життя [2].

Впровадження заходів з соціально-психологічної підтримки сім'ям військовослужбовців відбувається у рамках Комплексної програми соціального захисту та соціального забезпечення населення Пирятинської міської територіальної громади.

На першому етапі роботи було визначено типові проблеми сімей військовослужбовців громади, до них відносяться: адаптація до цивільного життя (вважають себе виключеними із суспільства, відчують упереджене або несправедливе ставлення до них у різних сферах життя, труднощі у спілкуванні з людьми); травми та втрати, що викликають емоційні страждання; розлука та невизначеність, що стає стресом для членів сім'ї.

Соціально-психологічна підтримка проводиться у таких напрямках: психологом Комунального підприємства «Пирятинська лікарня Пирятинської міської ради» здійснюється первинна медична психологічна допомога військовослужбовцям, які

перебувають на лікуванні в лікувальному закладі; на сайті Пирятинської громади оприлюднена інформація з активним посиланням на вкладку «Всеукраїнської програми ментального здоров'я» (<https://howareu.com/>) для соціальної та психологічної підтримки ветеранів та учасників бойових дій, а також осіб з інвалідністю внаслідок війни, членів їх сімей, безвісті зниклих, членів родин загиблих, членів родин діючих військовослужбовців, що зареєстровані та фактично проживають на території Пирятинської міської територіальної громади; соціально-психологічні послуги надаються за рахунок бюджетних коштів; проводиться реабілітація на базі кабінету лікувальної фізкультури у Центрі надання соціальних послуг безкоштовно.

Висновки. Таким чином, соціально-психологічна підтримка сімей військовослужбовців у роботі Пирятинської міської територіальної громади спрямована на вирішення соціально-побутових питань визначеної категорії населення та психологічну адаптацію до складних умов сьогодення.

Список використаних джерел:

1. ГО «ПОВЕРНИСЬ ЖИВИМ!» Чому військовослужбовці звільняються з армії? 2021.: [https:// bit.ly/3nFOAnw](https://bit.ly/3nFOAnw) (дата звернення : 28.10.2024).
2. Умеренкова Н. Ф. Індивідуально-психологічні особливості дружин комбатантів з різним досвідом війни їхніх чоловіків. *Психологічний часопис*. 2020. №6 (4). С. 213-228.
3. 7 основних причин звільнення з ЗСУ. *Ukrainian Military Pages*. 2018. URL : <https://bit.ly/3bowVsu>. (дата звернення 28.10.24).

Микола Піговський,
випускник аспірантури,
спеціальність 231 Соціальна робота,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

Наталія Олексюк,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи та
менеджменту соціокультурної діяльності,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

ЕТАПИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Постановка проблеми у загальному вигляді. Соціальна відповідальність у період російсько-української війни є однією з обов'язкових особистісних рис усіх свідомих громадян України, однією з найважливіших професійних рис фахівця соціальної сфери та найбільш затребуваною компетенцією, яку очікують роботодавці